

Homage á Soós Lajos – A SOOSIANA magyar malakológiai folyóirat története, 1973–2010 (1–38.)

PELBÁRT JENŐ

ABSTRACT: (*Homage á Soós Lajos – The history of the Hungarian malacological Journal SOOSIANA 1973-2010.*) – The article is about the 37-year-old SOOSIANA Journal, and the 2550-page material of 364 articles of 424 authors (63 of the authors are foreigners) and the history of the publishing of the journal. The first Hungarian malacological, scientific journal was published in Hungary in 1973. The founders named the scientific journal SOOSIANA after Lajos Soós, malacologist, famous all over the nations.

Az első malakológiai tárgyú, magyar, tudományos folyóirat 1973-ban jelent meg hazánkban. Az alapító szerkesztők a lapot SOOSIANA névre keresztelték. Főhajtás volt ez a malakológus társadalom által nagyra becsült, és nemzetközileg is nagy tiszteletnek örvendő magyar malakológus, Soós Lajos emléke előtt. A *Soosia* nemzetséget – Soós Lajos malakológiai munkássága iránti tisztelete jeléül – a híres amerikai malakológus, Paul Hesse nevezte el róla 1918-ban. Ez a névadás nem a véletlen műve, hiszen Hesse jól ismerte Soós Lajos malakológiai szakkikkeit, mert ő a XX. század elejétől számos, jelentős publikációval vívta ki hazai és külföldi malakológus kortársainak figyelmét és elismerését.

Az eredményekben gazdag, hosszú életű Soós Lajos már nem érte meg a róla elnevezett, első magyar malakológiai folyóirat megjelenését, mert egy évvel korábban, 1972. augusztus 28-án, 94 éves korában elhunyt.

1973-ban az első magyar, malakológiai, időszaki kiadvány a korszak hazai ismeretterjesztésének tudományos törekvéseit támogató, szervező, összefogó és finanszírozó állami szervezete a TIT (Tudományos Ismeretterjesztő Társulat) anyagi támogatásával valósult meg. A kezdeményező a TIT Bács-Kiskun Megyei Szervezetének keretei között tevékenykedő Biológiai Szakosztály volt, amelynek a lapalapító felelős szerkesztő, dr. Richnovszky Andor is tagja volt. Az évente egyszer megjelenő lap kiadását a TIT megyei szervezetének akkori elnöke, Majoros Imre is támogatta. Így az 1973-as első szám: *SOOSIANA* főcímmel és *A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Bács-Kiskun Megyei Szervezete Biológiai Szakosztályának Időszakos Malakológiai Közleményei* alcímmel jelent meg. A folyóirat borítóját a bajai Petőfi Nyomda nyomtatta, a belívek kivitelezését a TIT Budapesti Rotaüzeme végezte. A borító grafikája több ízben változott. Az első szám fedélnyomata még a korabeli szerény lehetőségekhez igazodó, egyszerűbb kivitelű volt (1. ábra). A belívek a szennycím oldaltól kezdve – a kor rotációs nyomdai technikájának megfelelően – mai szemmel nézve – gyenge minőségűek voltak, de akkor elsősorban a megjelenésen volt a hangsúly, nem az alkalmazott technikán. A TIT Bródy Sándor utcai rotaüzemében sokszorosított első lapszám 120 példányban látta meg a napvilágot 58 oldalon, 7,5 ív terjedelemben. A szerkesztőség címe ekkor 6501 Baja Postafiók 62 volt, a felelős szerkesztő Richnovszky Andor, a háromtagú szerkesztőbizottságot Agócsy Pál, Bába Károly és Kovács Gyula alkotta. A Beköszöntőt Pintér István, keszthelyi malakológus jegyezte. A kiadvány tartalmi célkitűzéseiről, ma is vállalható, követendő és legalább annyira aktuális – sorokat írta: „*Mit akarunk? Számba venni önmagunkat, megismerni egymás munkáját és eddigi eredményeit, összehangolni a jövő terveit. Rögzíteni a magyarországi csigakutatás*

jelenlegi képét, felvázolni s egyre inkább eltüntetni a térképről a még fel nem kutatott „fehér foltokat”. A malakológiát a legtágabb értelemben kívánjuk művelni: bár tudjuk, hogy a faunisztika az alap, melyre minden további kutatás épülhet, kiadványunkban a tudomány minden ágának helyt kívánunk adni, ha összefüggésben van a malakológiával. S külön is hangsúlyozzuk: nem csupán recens, szárazföldi és édesvízi, hanem a fossilis és tengeri faunáról szóló tanulmányokat is szívesen látjuk.

Ismertetni akarjuk mindazon magyar kutatók munkásságát is, akik hazánk puhatestűivel foglalkoztak. A mai külföldi irodalomról pedig – amennyiben a magyar faunát érinti – szintén igyekszünk minél frissebben beszámolni.

Cikkeinket külföldnek is szánjuk, ezért a magyarokon kívül legalább még egy idegen nyelven is bő kivonatot adunk róluk, ill. idegen nyelvű cikkeket is közlünk magyar kivonattal.”

soosiana

A TUDOMÁNYOS ISMERETTERJESZTŐ
TÁRSULAT BÁCS-KISKUN MEGYEI
SZERVEZETE BIOLÓGIAI SZAKOSZTÁLYÁNAK
IDŐSZAKOS MALAKOLÓGIAI KÖZLEMÉNYEI

1.

1973.

78 565 Pénteki Nyomda Buda

1. ábra. A Soosiana első számának fedélnyomata.

Az első szám szerzői: Agócsy Pál, Bába Károly, Krolopp Endre, Pintér László, Podani János, S. Szigethy Anna, Varga András, Vass Anna, ifj. Vásárhelyi István. Az első számban – a Beköszöntő ígéretének megfelelően – valóban voltak hazai faunisztikai, recens és fosszilis fajokkal foglalkozó tanulmányok, nagy öregek életrajzát, életútját és munkásságát ismertető írások, hírek és meghatározó, nagyobb terjedelmű szacikkek egyaránt, mint például Pintér László *Magyarország puhatestűinek kritikai jegyzéke* című munkája.

Az előző, 1972-es év a magyar malakológia egyik legszomorúbb éve volt, mert ebben az évben négy malakológust temettek el barátaik: dr. Soós Lajos (1879–1972), dr. Horváth Andor (1913–1972), dr. Gebhardt Antal (1887–1972) és Károlyi Árpád (1907–1972) is ebben az évben hunyt el. Róluk nekrológ jelent meg az első Soosiana számban.

Már a Soosiana második, 1974-es számánál történtek apróbb változások. A borítóra felkerült a baglyos embléma, a példányszám 140-re, az oldalszám 60-ra emelkedett, a szerkesztőbizottságból kivált Agócsy Pál, helyét Pintér László foglalta el. A szerzők között megjelent az első külföldi, aki a kihaltnak vélt, harmadkori csigákat kutató, texasi malakológus, Taylor, D. W. volt. A magyar szerzők közül csatlakozott Rékási József és Subai Péter. A tartalmat alapvetően faunisztikai munkák töltötték ki. Ebben a számban jelent meg

Bába Károly: *Javaslatok a magyarországi malakológiai kutatások összehangolására* című írása.

A harmadik számban újabb külföldi malakológusok jelentkeztek első ízben idegen nyelvű cikkeikkel, Bachseitz, H. és Henk K. Mienis. Pintér László beszámolt az Unitas Malacologia Europaea (UME) Milánóban megtartott V. Európai Malakológiai Kongresszusáról és tovább folytatódott a magyar faunakutatás eredményeinek közlése.

Az 1976-os, 4. számtól kezdődően a Richter Ilona által tervezett, új, az előzőnél csinosabb külsőt kapott a folyóirat (2. ábra). A belívek továbbra is a TIT Rotaüzemben készültek, a példányszám 130, a terjedelem 62 oldal, 8,25 ívnyi volt. A szerzőgárda is tovább bővült. Szónoky Miklós paleoökológiai és biosztratigráfiai eredményekről, Merényi László faunisztikai, Domokos Tamás vízicsiga fajok statisztikai vizsgálatáról publikált cikket.

A TUDOMÁNYOS ISMERETTERJESZTŐ TÁRSULAT
BÁCS-KISKUN MEGYEI SZERVEZETE
BIOLÓGIAI SZAKOSZTÁLYÁNAK
IDŐSZAKOS MALAKOLÓGIAI KÖZLEMÉNYEI

4

1976

2. ábra. A Richter Ilona által tervezett 4. szám fedélnyomata.

Az 5. számnál, 1977-ben a háromtagú szerkesztőbizottság négyre bővült Krolopp Endrével. A példányszám 150-re, a terjedelem 73 oldalra nőtt. Ebben a számban találkozunk először Csongor Győző, Fűköh Levente, Gerencsér László és egy újabb külföldi, a gráci Christina Frank cikkével. Itt olvashatunk először az évenként megrendezett Magyar Malakológus Találkozóról, és mindjárt a másodikról, amelyet a Biológiai Szakosztály Baján rendezett meg 1976. augusztus 19–21 között, 22 résztvevővel. A zárónapot követően, 22-én a Soosiana szerkesztői tartottak megbeszélést és megállapították, hogy a folyóirat beváltotta a hozzáfűzött reményeket.

Az 1978-as, 6. számban Krolopp Endre közölt érdekes adatokat a pleisztocén *Corbicula fluminalis* kagylófajról. Pintér István a tájgyűjtés szerepéről megállapította: „A tájgyűjtés – egészében véve – sohasem „alkalmi” gyűjtés, hanem sok-sok ismétlődő, visszatérő, lehetőleg alapos kutatásból áll. Évszakonként, majd később esetleg évek múltán újból meglátogatjuk az egyes terepszakaszokat, s ezzel ellenőrizhetjük eddigi gyűjtéseink eredményességét, de a faunakép változását is.” Pintér László német nyelvű cikkében a magyarországi vízi puhatestűek publikációs adatait tette közzé. Varga András a *Trichia lubomirskii* egy új lelőhelyéről számolt be, térképvázlattal és a faj anatómiai felépítésének részletrajzaival. Kiss János Botond, Rékási József és Richnovszky Andor 1284, Romániában gyűjtött vadmadár csigatáplálékáról közölt figyelemreméltó adatsort és fajjegyzéket. Domokos Tamás héjmorfológiai indíttatású cikkében az *Anisus septemgyratus* vízi csigafaj növekedési vonalait vizsgálta. Merényi László néhány közvetett fejlődésű mótely puhatestű

köztigazdájáról, Szónoky Miklós paleopatológiás jelenségekről, Christina Frank stájerországi Iphigenia-fajok előfordulásáról és elterjedéséről értekezett. Ferenc Márta, Kovács Gyula és Richnovszky Andor az Alföld szikes tavainak malakofaunájáról írt alapos tanulmányt. Ebben a számban jelent meg először egy egész oldal terjedelmű, művészi csigarajz Weintrager Adolf munkája. Fentiekből kitűnik, hogy már 1978-ban rendkívül sokrétű volt a Soosiana tematikája és a malakológia szinte valamennyi ágának művelői publikáltak benne figyelemreméltó cikkeket.

A 7. számban az első cikkbőség zavarát figyelhetjük meg. A Soosiana 1979-ben már 110 oldal terjedelemben jelent meg, úgy, hogy több cikket jelentős mértékben lekicsinyítve¹ összesűrítették az oldalszám csökkentése, illetve kordában tartása érdekében. Ez a közlésre szánt publikációk számának hirtelen megnövekedését jelzi, amivel a szerkesztők igyekeztek megbirkózni. Voltak olyan szerzők, akiknek több cikke is megjelent, például ebben a számban Pintér Lászlónak 4, Domokos Tamásnak, Krolopp Endrének és Pintér Istvánnak pedig 2–2 cikke. Röviden a rendkívül gazdag tartalomból: Pintér László és S. Szigethy Anna *A magyarországi puhatestűek elterjedése: Kiegészítések és helyesbítések I.* címen közölt jelentős mennyiségű új elterjedési adatot és korrekciót az 1979 januárjában megjelent alaplához. Domokos Tamás újabb biometriai és héjmorfológiai vizsgálati eredményeket tett közzé. Krolopp Endre Soós Lajos születésének 100. évfordulójáról emlékezett meg és egy másik cikkében kimutatta a magyarországi pleisztocén üledékből az *Anisus strauchianus* fajt. Kovács Gyula új észak-magyarországi vízi csigafajról, a *Helisoma trivolvis*-ről adott hírt. Merényi László a parazitológia és a malakológia kapcsolatát boncolgatta. Pintér István, Podani János, Paraszka László, Szabó Sándor és Varga András különféle faunisztikai dolgozattal jelentkezett. Bába Károly az Olasz Malakológiai Társaság IV. kongresszusáról, Pintér László a III. Magyar Malakológus Találkozóról, Tyahun Szabolcs a budapesti Állatkertben megrendezett tengeri csiga és kagyló kiállításról számolt be. A külföldi szerzők közül Christina Frank néhány változékony szárazföldi csigafaj ökológiai potenciáljáról; M. J. Lisicky szlovákiai meztelencsiga előfordulásokról; Henk K. Mienis a szárazföldi csigákat támadó szentjánosbogarakról; ifj. Fritz Seidl pedig kevésbé ismert gyűjtő és preparáló módszerekről közölt érdekes tanulmányt. A folyóirat végét ekkor hírek és a kisebb közlemények rovat zárta.

Az 1980-ban 180 példányban, 102 oldalon megjelenő 8. számú folyóirat újabb magyar és külföldi szerzőknek biztosított megjelenési lehetőséget. Ebben a számban olvashatjuk a korábbi szerzők mellett Eröss Zoltán, Kiss Éva, Ottó László, R. M. van Urk és L. J. M. Butot írásait. Fűköh Levente az Észak-Magyarországi barlangok holocén üledékeinek kvartermalakológiai vizsgálatairól; Merényi László a vízi csigák kannibalizmusáról; Domokos Tamás puhatestű héjszerkezetekről; Kiss Éva malakológiai évfordulókról; Krolopp Endre fosszilis Unio-gyöngyökről; Szónoky Miklós pliocén gyöngyházkinövésekről értekezik. Nagy számban jelennek meg faunisztikai jellegű munkák. Eröss Zoltán a Déli-Börzsöny; Pintér István Győr-Sopron megye; Podani János a Vác-rátóti Arborétum; Ottó Lajos a Lipót községi termálfürdő; Varga András a Medves-hegység; Szabó Sándor a Felső-Kiskunság puhatestű faunájáról közöl tanulmányt. A számot tengeri puhatestűekről szóló irodalom bibliográfiája és könyvszemle zárja, a legfrissebb szakkönyvek tartalmi kivonatainak ismertetésével.

¹ A 7. számtól a kicsinyítés az alábbi formában történt: a nagybetűs részeket egy Ideál márkájú gyöngybetűs mechanikus írógéppel Pintér László, az apróbetűs részeket egy Optima típusú lilliputbetűs mechanikus írógéppel Varga András gépelte. Megnövelte a gépelésre fordított órák számát, hogy minden sort külön-külön ki kellett számolni, hogy a szóközoeket egy vagy több leütéssel meg lehessen nyújtani, hogy azok a jobboldali margónál egyvonalban végződjenek. A hibákat nem lehetett felülragasztással javítani, mert ez a nyomtatott oldalon árnyékkeretet hagyott volna. (*A szerkesztő megjegyzése.*)

A 9. szám 1981-ben továbbra is 180 példányos, de oldalszáma 82-re esik vissza. Ez valószínűleg annak tudható be, hogy 1980-ban kettőre bővült a magyar malakológiai szaklapok száma a *Malakológiai Tájékoztató* kiadásával, így a megjelenésre váró cikkeket a továbbiakban meg lehetett osztani a két lap között. A szerkesztők a Soosiana 9. számának impresszumában közlik először, hogy az illusztrációkat ekkor Bodáné Ádám Gabriella készíti. Bába Károly beszámol az Unitas Malacologia VII. Nemzetközi Kongresszusáról, ahol három magyar előadás is elhangzott és a soron következő elnöknek Pintér Lászlót választották meg. Ez egyúttal azt is jelentette, hogy az 1983-as kongresszust Budapest rendezheti. Ebben a számban jelenik meg Bába Károly állatföldrajzi alapvetése, a magyar faunakörökről és szétterjedési centrumokról. Varga András a *Hygromia kovacsi* romániai előfordulásáról és *Daudebardia* múmiák anatómiai vizsgálatáról, Suara Róbert az *Oxychilus hydatinus* újabb magyarországi lelőhelyéről, Podani János Bartók Béla tengeri csiga és kagyló hagyatékáról, Pintér István a malakológiai felkutatottság mértékének kiszámításáról közöl kisebb dolgozatot. Kiss Éva folytatja a malakológiai évfordulók ismertetését, egy másik tudományos cikkében pedig a magyarországi recens puhatestűek garatredőit veszi számba, 73 ábrával illusztrálva. Eröss Zoltán egy ritka magyar csigafaj, a *Vertigo substriata* egyedeit mutatja ki a Börzsöny-hegységből, Pintér István Zala megye malakológiai felmérését végzi el, Szabó Sándor a vízicsigák eloszlásvizsgálatához nyújt módszertani adatokat, Bognár Ferenc a *Helisoma nigricans* és a *Lymnaea peregra* életmódjáról közöl tanulmányt. A Pintér László & Varga András szerzőpáros a magyar faunára nézve új fajt mutat ki, a *Bulgarica rugicollis*-t. Dr. Wagner Jánosról és Kormos Tivadarról megemlékezés jelenik meg. A könyvszemlében Krolopp Endre hírül adja a *Malakológiai Tájékoztató* 1. számának megjelenését, és az új szaklap célkitűzéseit: „A kiadvány célja – mint az a szerkesztő Fűkőh Levente előszavából is kiténik – egy olyan fórum megteremtése, ahol a magyar malakológusok kutatásaik eredményeinek összefoglalásán, tapasztalataik, gyűjtési módszereik ismertetésén kívül, értesülhetnek a malakológiát érintő időszéri hírekről.”

A Soosiana 1982-ben nem jelenik meg. 1983-ban éri el tízéves évfordulóját, és ebből az alkalomból készül el történetének első összevont száma, a 10–11. szám, amely 200 példányos és 173 oldalnyi terjedelmű. A szerkesztőbizottságból időközben Krolopp Endre kiválik, így az ekkor ismét háromtagú. A tartalom bőségesen szolgál héjmorfológiai, etológiai, állatföldrajzi, faunisztikai, rendszertani, jubileumi és egyéb érdekességekkel. Bába Károly, Varga András, Wagner Mária és Zseni László a Bükk-hegység szárazföldi csigafaunájának eloszlását befolyásoló biotikus tényezőkről, Kovács Gyula az *Ancylus fluviatilis* Békés megyei előfordulásáról, Németh László a Csongrád környéki molluszkákról, és a *Lymnaea peregra* ellenálló képességéről, Majoros Gábor a *Planorbis planorbis* és a *Planorbis carinatus* anatómiai különbségeiről, Fűkőh Levente és Krolopp Endre a Muflon-barlang negyedkori malakológiai vizsgálatáról értekeznek. Varga András Wirth Tibor építésmérnök Mollusca-gyűjteményének feldolgozásáról, Kiss János Botond, Rékási József és Richnovszky Andor pedig a romániai Dobrudzsában gyűjtött vadmadarak puhatestű táplálékáról közöl nagyobb lélegzetű fajlistát. Tengeri témájú cikkekben sincs hiány. A Kubából hazatérő Radócz Gyula a *Cypraea surinamensis* kubai előfordulásáról, Bárd Miklósné – 18 gyűjtési helyről – a kelet-afrikai tengeri puhatestű faunáról közöl adatokat. Andrzej Piechocki a *Pisidium casertanum* kagylófaj életciklusáról publikál cikket. Varga András megemlékezik Weisz Tibor (1914–1983) szlovák természettudós haláláról. Kiss Éva két írásában összesen 38 malakológiai évfordulót dolgoz fel. Krolopp Endre ebben a számban teszi közzé egyik alapvető munkáját, a magyarországi pleisztocén Mollusca-fajok jegyzékét. Szabó Sándor a Szalajka-patakban élő *Sadleriana pannonica* vízi csigafaj eloszlásviszonyaihoz közöl adatokat. A wroclawi Andrzej Wiktor és S. Szigethy Anna a házatlan csigák magyarországi elterjedési listáját publikálja 22 UTM elterjedési térképpel együtt. Domokos Tamás a Békéscsaba környéki *Chondrula tridens* héjmorfológiájának vizsgálatával

foglalkozik írásában. A kiadvány utolsó fejezetét a Suara Róbert által jegyzett: „*A magyarországi recens puhatestűek elterjedése*” c. könyv korrektúrája a földrajzi nevek helyessége szempontjából című dolgozat tölti ki.

1984, a 12. szám, 200 példányos, 125 oldal terjedelmű. A szerkesztőbizottság majdnem teljesen átalakul és ismét négytagú: Krolopp Endre, Pintér László, Podani János és Varga András a tagja. Az első oldalakon Pintér László számol be a VIII. Nemzetközi Malakológiai Kongresszusról, amelyet – az előzetes várakozásoknak megfelelően – Budapesten, a Kertészeti Egyetem épületében tartottak meg 1983. augusztus 28. és szeptember 4. között. Írásából megtudjuk, hogy: „*A kongresszus rendezvényein 218 fő vett részt, ebből 63 személy a szocialista országokból, 155 pedig a tőkés országokból. Az öt szakmai nap alatt összesen 170 előadás hangzott el.*” Ebben a számban Fűköh Levente adatokat közöl a mónosbéli Mollusca-faunáról, Krolopp Endre a pleisztocén Mollusca-fauna jellemvonásairól, Petró Ede a *Hygromia cincitella* újabb lelőhelyéről és a lapos tekercsű, édesvízi csigák rendellenes növekedésű alakjairól, Németh László Százhalombatta, Suara Róbert a Velence-hegység Mollusca-faunájáról. Pintér László megteszi megjegyzéseit a hibás nyelvtani egyeztetésekről, a hibás és érvénytelen rendszertani nevekről. Kiss Éva újabb 17 malakológiai évfordulóval jelentkezik. Jakab Gábor, Balázs Éva és Szőőr Gyula az Unionidae héjak termoanalitikai vizsgálatáról, Bába Károly a *Cochlicopa repentina* előfordulásáról, Szabó Sándor a Garadna-patakban élő *Sadleriana pannonica* csigafajról, Szörényi László a Sopron környéki erdőtípusok faunájáról, a leideni R. M. van Urk a recens és fosszilis, európai *Ensis* nemzetség kagylóiról, Ferdinand Starmühlner a Kis-Antillák édes- és brakkvízi puhatestűiről, a kanadai G. Mackie pedig a tavi acidifikáció *Pisidium*okra gyakorolt hatásáról szóló tanulmányát közli. A számot könyvszemle zárja, amelyben Krolopp Endre a Merényi László által szerkesztett *Magyarországi pleisztocén és recens malakológiai bibliográfiát* még kéziratként méltatja.

1985, a 13. szám változatlanul 200 példányos, 149 oldal terjedelmű, felelős szerkesztője Richnovszky Andor. A szerkesztők ismét háromtagú csapatát Kiss Éva, Pintér László és Podani János alkotja. A belívek tipográfiája nagyot változik, mert a cikkek szedése nem gépirású, hanem nyomdai úton készül. A tartalom színvonalát ezúttal a korábbiaknál sokkal több rajzos illusztráció és tizenegy külföldi szerző is emeli. A lengyel Stefan Witold Alexandrowicz a Krakkói-síkság holocén puhatestű fajegyütteseinek szukcessziójáról, a tenerifei M. R. Alonso – M. Ibanez, a granadai A. López Alcantara és P. Rivas a Helicidae családba tartozó *Iberus gualtieranus* csigafaj állatföldrajzi vizsgálatáról, a hongkongi Brian Morton a kagylók csöveiről, az egyiptomi H. A. Shoeb - M. A. El-Emam – S. M. El-Amin és N. S. Osman az *Euforbia helloscopia* molluszkicid tulajdonságairól, a dublini James G. Wilson a *Tellina fabula* kagylófaj oxigénfogyasztásáról értekeznek. A magyar szerzők közül Fürjes Imre a magyarországi *Aegopinella* nemzetségről, Szörényi László új csigafajról, a *Macrogastrea densestriata* orsócsigáról, Radócz Gyula a kubai szárazföldi csigák jellegzetes alakjairól számol be cikkében. Fűköh Levente & Krolopp Endre a magyarországi holocén Mollusca-fauna 150 fajának jegyzékét publikálja. A Kiss Éva & Pintér László szerzőpáros pedig egy nagyobb lélegzetű, 51 oldalas tanulmányt közöl a magyarországi recens orsócsigák revíziójáról, rendszertani, héjmorfológiai és elterjedési adatokkal, UTM térképekkel együtt.

Soosiana 14. szám, 1986: a példányszám 200, terjedeleme 151 oldal, a belívek tipográfiája ismét a régi gépirású. A tartalom most is kínál számos érdekességet. Domokos Tamás a logaritmikus spirál szerint növekvő csigahéjak geometriai és aritmetikai leírását adja. Bába Károly a magyarországi szárazföldi csigafajok állatföldrajzi besorolásával foglalkozik, Fűköh Levente pedig Magyarország holocén és recens Mollusca-faunáját hasonlítja össze. Kiss Éva és Pintér László a 81 oldalas Suppl. I. részben a Soosiana 1–13. számának indexét közli hat fejezetben: 1. Tudományos közlemények, 2. Jubileumok, évfordulók, életrajzok,

nekrológok 3. Könyvismertetések, folyóiratszemle 4. Szerkesztőségi és egyéb közlemények 5. Malakológiai taxonok 6. Szerzőnévjegyzék.

A 15. szám 1987-ben mindössze 66 oldalas 6 cikkel, az impresszum a példányszámot nem tünteti fel, a szerkesztést Kovács Gyula, Krolopp Endre és Podani János végzi. A Békéscsabán megrendezett 11. Magyar Malakológus Találkozó résztvevőiről először közöl a Soosiana csoportképet. Ebben a számban jelenik meg a bécsi Christina Frank többrészes tanulmányának a Duna-völgy és a hozzá kapcsolódó biotópok vízi és szárazföldi puhatestűiről szóló, 28 oldalas, XIII. része. Németh László, Bába Károly és Szörényi László új orsócsigafajról, a *Cochlodina fimbriata*-ról, Richnovszky Andor, Ponyi Jenő és Járai József az *Unio pictorum* balatoni előfordulásairól, J. Kuper és Richnovszky Andor a Morgó- és Sződ-Rákos-patak törpekagylóiról, Kiss Éva újabb tizenhét malakológiai évfordulóról ad hírt. Az utolsó oldalon megjelenik a Soosiana első „fizetett” hirdetése, a Hosszúhegyi Mezőgazdasági Kombinát Hey-Ho almaitalának reklámja, ami előrevetíti a későbbi finanszírozási gondokat.

A korabeli tudományos folyóirat kiadás és Richnovszky Andor felelős szerkesztő nehézségeit mutatja, hogy a Soosiana 16. száma 1988-ban már csak a Bajai Kukoricatermelési Rendszer Közös Vállalat, a Bács-Kiskun Megyei Tanács Tudományos-Koordinációs Szakbizottsága valamint a Bajai Lakberendező, Építő és Vasipari Szövetkezet anyagi támogatásával tudott megjelenni. Változatlanul írógéppel készített tipográfiával és a legolcsóbb sokszorosító technikával, bár 182 oldalas terjedelemben. Meglepő módon nem az impresszum oldalon feltüntetett anyagi támogatók reklámgrafikáival, hanem az ott nem szereplő, budapesti TÉKA lakberendező cég egyetlen reklámoldalával fűszerezve. Varga András Gebhardt Antal recens malakológiai anyagának revízióját, Majoros Gábor a *Stylommatophorák* ivarszervének működését, a lipcsei Hildegard Zeissler egy száműzött erdei csigafaunát, a pozsonyi Mikulás J. Lisicky a Krupina-fennsík és a Jávoros-hegység puhatestűit, Bába Károly ökológiai adatlapokat, Christina Frank pedig 113 oldalas, terjedelmes tanulmányában az osztrák Duna-völgy puhatestűit ismerteti.

1989-ben a 17., 115 oldalas szám kiadásának finanszírozásába már a korábbiak mellé egy külföldi támogató, a *Fonds zur Förderung der Wissenschaftliche Forschung* is csatlakozik. Az impresszum sem a példányszámot sem a sokszorosítást végző céget nem jelzi. Kiadóként továbbra is a TIT Bács-Kiskun Megyei Szervezete van feltüntetve, felelős kiadó Konfár Sándor. Ebben a számban Christina Frank folytatja 96 oldalon, térképekkel illusztrált ismertetését az osztrák Duna-völgy puhatestűiről. Kovács Gyula, Rékási József és Richnovszky Andor a pannonhalmi arborétum Mollusca-faunájáról készített tanulmány I. részét, Nyilasi István és Sümegi Pál egy új magyarországi pleisztocén csigafaj, a *Cochlicopa nitens* Hortobágyi Nemzeti Parkbeli előfordulásának kimutatását közli.

A 18. – mindössze 67 oldalnyira szűkült – számban, 1990-ben Krolopp Endre & Sümegi Pál a *Vestia turgida* csigafaj pleisztocén előfordulásáról, Szabó Sándor a *Sadleriana pannonica* morfológiájáról, Gerhardt Köring két új magyarországi csigafaj, az *Euconulus alderi* és a *Vitrina carniolica* felfedezéséről, Henk K. Mienis az ugartyúk csigafogyasztásáról és a házatlan csigák atkáiról, E. Kalivodá és Josef Steffek a pozsony-ivánkai repülőter madarakra és csigákra gyakorolt antropogén hatásairól ír. Kovács Gyula, Rékási József és Richnovszky Andor tollából megjelenik a pannonhalmi arborétum Mollusca-faunájának II. része. A szám egyik finanszírozási érdekessége, hogy a lap kiadását támogató cégek – természettudományhoz és környezetvédelemhez kapcsolódó – hirdetési több oldalon is megjelennek benne. A budapesti székhelyű BIOSZOLG Kft. például az intenzív módszerrel történő éticsiga tenyésztést ajánlja a malakológusok figyelmébe, a Bajai Kukoricatermelési Rendszer Közös Vállalat orosz, német, francia és spanyol nyelven mutatkozik be. Az utolsó oldal a TK-1000, veszélyes maró, mérgező és környezetszennyező folyékony anyagok, hulladékok szállítására és tárolására alkalmas tankkonténert reklámozza.

A 63 oldalas, 1991-es 19. szám a Bajaton Kft. támogatásával és hirdetéseivel lát napvilágot és újabb változások történnek. A fedélborítón most *Időszakos Malakológiai Közlemények* az alcím, a szerkesztésben egy külföldi, J. D. R. Freyer is részt vesz, Kovács Gyula, Krolopp Endre és Podani János mellett, a technikai munkatárs Timárné Ginder Kinga. Sümegi Pál, Szöör Gyula és Hertelendi Ede a magyarországi Felső-Würm utolsó periódusának – malakológiai és radiokarbon adatok vizsgálatának együttes alkalmazásával elkészített – öskörnyezeti rekonstrukciójáról, Krolopp Endre és Sümegi Pál a *Punctum pygmaeum* felső-würmi biosztratigráfiai és paleoökológiai jelentőségéről, Bába Károly az alföldi szárazföldi csigák elterjedéséről közöl 97 UTM térképpel illusztrált, hosszabb cikket.

Az 1992-es 20. szám már csak 51 oldalas. Hildegard Zeissler a Burgberg csigáiról, Kovács Gyula egykori tanáráról, dr. Horváth Andor pedagógusról, A. Panigrahi és S. K. Raut az *Anadenus modestus* házatlan csigáról, Henk K. Mienis egy bizánci ásatás puhatestű héjairól, Domokos Tamás és Kovács Gyula a lengyel Beskid Sadecki néhány pontján végzett malakológiai vizsgálatokról tudósít. Bába Károly az előző számban megkezdett, alföldi csigák elterjedéséről szóló cikket folytatja, a Horváth Andor emlékülés előadásait ismerteti és egy új, magánkiadású, múzeumi szakfolyóirat, a *Schriften zur Malakozoologie aus dem Haus der Natur-Cismar* megjelenéséről ad hírt. És ezzel a 20. számmal lezárul egy nevezetes, húszéves korszak a Soosiana folyóirat történetében, a Richnovszky Andor felelős szerkesztő nevéhez fűződő első periódus (1973–1993).

A Soosiana 1993-ban nem jelenik meg, mert július 28-án meghal dr. Richnovszky Andor (1932–1993) malakológus, tudományszervező, a Soosiana alapító szerkesztője. A hirtelen vezető nélkül maradt – Kovács Gyula, Krolopp Endre, Podani János által alkotott – szerkesztőbizottságot, a Soosiana kiadásának finanszírozásával együtt, a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum Természettudományi Osztálya veszi át Réthy Zsigmond madarász, természetkutató, szakíró vezetésével.

Az összevont 21/22. szám 1994-ben jelenik meg Békéscsabán. Változik a borító (3. ábra) és a belívek tipográfiája. A cikkek már nem írógépet szerkesztéssel, hanem nyomdai szedéssel készülnek, a Tartalom/Inhalt oldal a lap elejéről a végére kerül. A kiadó a Munkácsy Mihály Múzeum Természettudományi Osztálya. A példányszámot nem tüntetik fel, a terjedelem 81 oldal. Az előszóban Réthy Zsigmond emlékezik meg Richnovszky Andorról és így vázolja fel a jövőt: „Egy szakmai elhivatottságában megszállott tudós volt eddig a felelős szerkesztője a SOOSIANA-nak; aki szolgálatként végezte önmaga elé állított magas szintű munkáját: dr. RICHNOVSZKY Andor.

A kitűnő kollégák és szerkesztőbizottsági tagok segítségével megpróbálom folytatni ezt a munkát. A békéscsabai Munkácsy Múzeum vezetése jó néhány természettudományos kiadvány kiadását támogatta eddig is, az elmúlt két évtizedben. Remélem, hogy a magyar malakológusok 21. és 22. (összevont és továbbmentett) kötete a magyar természettudományos muzeológiai munka további erősödését fogja jelenteni.”

A következő oldalakon Krolopp Endre így folytatja a megemlékezést: „RICHNOVSZKY Andor nemcsak felelős szerkesztője volt a folyóiratnak, de őrá hárult a SOOSIANA-val kapcsolatos munkák megszervezésének és elvégzésének zöme. Cikket írt, fordított és lektorált, emblémát rajzoltatott, és mindenekelőtt megkereste azokat a lehetőségeket, amelyek biztosították a SOOSIANA rendszeres megjelenését.

Gondoskodott a folyóirat külföldre juttatásáról, hogy a magyar malakológusok munkásságát és eredményeit határainkon túl is megismerjék. A SOOSIANA színvonalát külföldi szerzők cikkeinek közlésével is emelte.”

A továbbiakban Fritz Seidl az éticsigák téli álmáról; Henk K. Mienis arab ásatások molluszkáiról; Makádi Mariann a Felső-Pannon *Melanopsis sturi* biometriai vizsgálatáról; Richnovszky Andor – Rékási József a pannonhalmi bencés gimnázium Mollusca gyűjteményéről; a müncheni Jochen Gerber a *Cerņuella neglecta* csigafajáról; Bába Károly az

alföldi szárazföldi csigák elterjedésével kapcsolatban fajcsoportok képzéséről közöl dolgozatot. És ezzel lezárul a SOOSIANA folyóirat második, mindössze egyetlen összevont számra korlátozódott periódusának története, amelyet a további megjelenés hat évig tartó, keserves útkeresése követett. A Soosiana XX. század végi sorsát illetően ekkor a malakológus társadalom meglehetősen megosztott volt, de jelentős akadályt képezett a TIT és a hazai tudományos folyóiratok állami finanszírozásának általános bizonytalansága is.

Kiadja a
MUNKÁCSY MÚZEUM TERMÉSZETTUDOMÁNYI
OSZTÁLYA
BÉKÉSCSABA

Published by
THE NATURAL SCIENCE SECTION OF MUNKÁCSY
MÚZEUM
BÉKÉSCSABA, HUNGARY

Szerkesztő bizottság
KOVÁCS GYULA
KROLOPP ENDRE
PODANI JÁNOS
† RICHNOVSZKY ANDOR

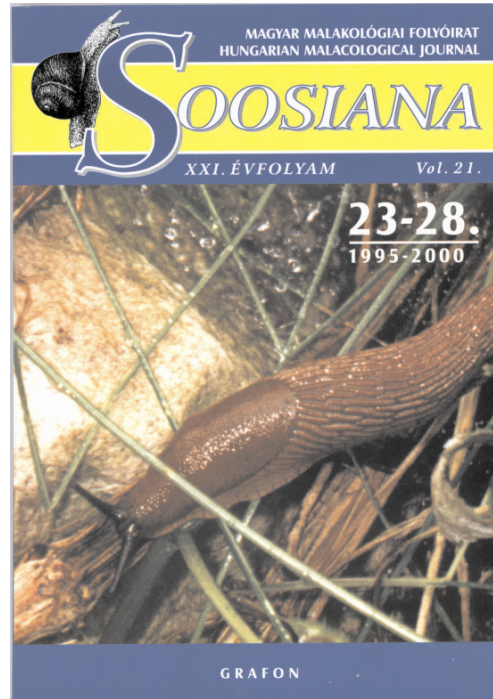
Szerkesztő/Editor
RÉTHY ZSIGMOND

HU-ISSN 0133 - 7971
© Munkácsy Múzeum, Természettudományi Osztály
Békéscsaba, 1994

3. ábra. A Békéscsabán kiadott 21/22. szám fedélnyomata.

Az újabb tíz évig működő megoldást végül az ezredforduló és néhány megszállottan lelkes malakológus összefogása hozta meg, amelynek egyik motorja Domokos Tamás, másik szervezője Sümegi Pál, szorgalmazója pedig a GRAFON Kiadó volt. Ennek eredményeként a folyóirat korábbi tudományos és ismeretterjesztő hagyományaival folytonosságot vállaló, szintén összevont, 23–28. (1995–2000) lapszám 2000-ben jelent meg. Teljesen megújult külsővel és belsővel (4. ábra), a Szegedi Tudományegyetem, a Magyar Tengeri Gyűjtemény, a GRAFON Kiadó és a megújult szerzőgárda hathatós összefogásának köszönhetően. A GRAFON – a lap korábban elmulasztott – hivatalos bejegyzését és tulajdonjogát is rendezte. A 80 oldal terjedelmű, 300 példányos, A/5 méretű, színes borítójú szaklap ismét *SOOSIANA* főcímmel és *Magyar malakológiai folyóirat* alcímmel jelentkezett. A főszerkesztést Sümegi Pál a Szegedi Tudományegyetem Földtani és Őslénytani Tanszékének vezetője vállalta magára. A szerkesztőbizottság hattagú lett: Bába Károly, Domokos Tamás, Gulyás Sándor, Hum László, Pelbárt Jenő és Sólymos Péter részvételével. A kiadás költségeinek biztosítását, a lap szedését, tipográfiai és nyomdai munkálatait végző GRAFON Kiadó, a külföldi postázást a Szegedi Tudományegyetem intézte. A megszépült külső és a kéthasábos (angol-magyar) belső tipográfia bevezetésével az új *SOOSIANA* a korabeli, hasonló európai folyóiratok színvonalának megfelelő nyomdai minőségre emelkedett. Sümegi Pál a lap elején a *Szerkesztői útmutatóban* így határozta meg a folyóirat jövőképét: „Az 1973-ban alapított *Soosiana nemzetközi és magyar malakológiai folyóirat 2000-től kezdődően ismét megjelenik. 2000-ben a 23–28. kötet összevont számként jelentkezik, majd 2001-ben a 29. szám. A*

folyóirat kétnyelvű, magyar és angol. Az angolul beérkező, elsősorban külföldi cikkeket magyarra fordítjuk. A folyóirat a malakológia szakterületéről, a legtágabb értelemben, tengeri, édesvízi és szárazföldi fajokat egyaránt figyelembe véve jelentet meg rendszertani, filogenetikai, ökológiai és őslénytani eredményeket tartalmazó vagy népszerűsítő publikációkat.”

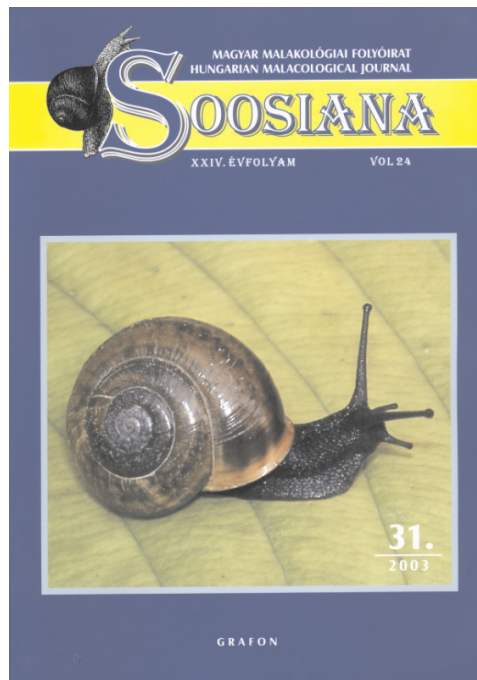
4. ábra. A GRAFON Kiadó A/5-ös színes fedélnyomata

Ahogy az Sümegi Pál bevezető mondataiból is kitűnik, a korábbiakhoz képest az egyik legjelentősebb, belső tartalmi újítás a Soosiana általános kétnyelvűsége lett, vagyis az, hogy minden cikk teljes terjedelmében angolul és magyarul is megjelenik. Így téve lehetővé a világ angolul olvasó szakmai közönségének is a teljes, vágatlan tartalom elérését. Ebben a számban Domokos Tamás Párdi Mihály gyűjtőre (1919–1999) emlékeznek; a szerkesztőbizottság a 65 éves Bába Károlyt és Krolopp Endrét köszönti; Domokos Tamás összefoglalja a Magyar Malakológus Találkozók 1971–2000 közötti történetét. Sümegi Pál és Krolopp Endre a Kárpát-medence öskörnyezeti állapotáról; Henk K. Mienis különleges vörös-tengeri gyöngyformákról; Martinus de Smit és Bába Károly dél-kefaloniai molluszkákról; Gulyás Sándor új kvantitatív morfometriai módszerekről számol be.

2001-ben, a szintén 80 oldalas 29. számban Czirák Zoltán és Domokos Tamás közreadja a – Természetvédelmi Hivatal által jelentős mértékben bővíteni kívánt – magyarországi védett puhatestűek tervezett listáját. Domokos Tamás a *Chilostoma banatica* klímafüggő héjmorfológiájáról közöl emlékezetes tanulmányt. Henk K. Mienis az *Acrosterigma attenuatum* tengeri kagylóról ír, Sümegi Pál – Krolopp Endre folytatja az előző számban megkezdett öskörnyezeti dolgozatát, Bába Károly a Dreissenidae kagylócsalád állatföldrajzi beosztását; Pelbárt Jenő a nagy meztelencsigák násztáncát örökíti meg; Sólymos Péter a három hazai *Truncatellina* faj élőhely preferenciáit elemzi; Gulyás Sándor, Sivók Balázs és Szónoky Miklós pannon-tavi Planorbidae csigametszeteit vizsgálja.

A 30. szám 2002-ben ismét jelentős tipográfiai megújulást hoz magával, a folyóirat vágott mérete megduplázódik, A/5-ről A/4 -re változik (5. ábra), így a 80 oldalas terjedelem

megtartása mellett több cikk közlése válik lehetővé. A háromszáz éves (1702–2002) magyar malakológia múltjáról Pelbárt Jenő emlékezik meg; Domokos Tamás a *Hygromia kovacsi* pontos előfordulási helyeit határolja le; Gulyás Sándor – Cziczter István – Magyar Imre – Szónoky Miklós pásztázó elektronmikroszkópos héjszerkezet vizsgálatok eredményeit mutatja be; Bába Károly – Sári Diana – Tóth Tibor a kagylócönózisok, az *Anodonta cygnea*, az *Unio tumidus* és az *Unio pictorum* nehézfémionszennyezés-indikátor szerepét elemzi; Jozef Steffek és V. Lucivjanská a Duna szlovákiai szakaszának puhatestűit ismerteti; Deli Tamás az Aggteleki Nemzeti Park szárazföldi csigafaunájáról közöl adatokat.

5. ábra. A GRAFON Kiadó A/4-es méretű színes fedélnyomata.

A 31. SOOSIANA 2003-ban jubileumi szám, ekkor 30 éves a lap. Ebből az alkalomból Sümegi Pál főszerkesztő méltatja a folyóirat három évtizedének történetét és a hazai tudományos ismeretterjesztésben betöltött szerepét, majd így zárja sorait: „*Munkánkkal, a figyelemfelkeltő, elegáns megjelenéssel, a jól szerkesztett cikkekkel, a Soosiana fenntartásával szeretnénk tisztelni a lapot alapítók és fenntartók munkája előtt.*” A Baján megrendezett XXVIII. Magyar Malakológus Találkozón a résztvevők megemlékeznek a lapalapító Richnovszky Andor munkásságáról. Pelbárt Jenő a GPS navigációs malakológiai gyűjtés előnyeiről; Fehér Zoltán – Drimmer László a Megyeri-gyűjtemény puhatestű anyagáról; Domokos Tamás és Lennert József a geszti Szépapó-erdő malakofaunájáról; Bába Károly a Physidae család állatföldrajzi beosztásáról; Karl Edlinger az *Albinaria grisea* orsócsigafaj morfológiai variabilitásáról közöl adatokat; Deli Tamás folytatja az Aggteleki Nemzeti Park szárazföldi csigafaunájának ismertetését.

A 2004-es, 60 oldalas 32. SOOSIANA olyan különszám, amelyben a Gulyás Sándor – Sümegi Pál szerzőpáros a korai neolitikum kagylógyűjtési szokásait elemzi. Megjelenését követően a Szegedi Tudományegyetem a lap szerkesztésében és angol nyelvű fordításában tovább nem kívánt részt venni és Sümegi Pál főszerkesztő is lemondott. A Soosiana kiadása ezért előbb az ennek következtében előállt fordítási gondok, majd cikkhiány, személyi ellentétek és egyéb problémák halmozódása miatt ismét hullámvölgybe került. Csak ötéves kálváriát és elhúzódó szervezést követően folytatódhatott a megjelenés. Időközben a közlésre szánt cikkeket a GRAFON Kiadó folyamatosan szedte és szerkesztette, de a kiadást a

megoldatlan problémák miatt szüneteltetni kellett. Így a következő lapszámok – a 33., a 34–35., a 36. és az utolsó, összevont 37–38. lapszám – gyors egymásutánban, 2009-ben jelenhetett meg. A 2008-ban megalakult Magyar Malakológiai Társaság (MAMAT) a Soosiana elmaradt lapszámainak megjelentetését a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumtól nyert pályázati pénzből támogatta.

A 2005-ös 33. számban Szabó Sándor *Somogy–Csurgón, Dr. Kovács Gyula nyomában* című cikkében az 50 évvel korábban vizsgált, nevezetes gyűjtőhelyek reambulációját; Domokos Tamás – Fintha István – Gaskó Béla a *Drobacia banatica* magyarországi előfordulásait; Bába Károly a Lymnaea, a Bythiniidae, az Ancyliidae és az Acroloxidae család állatföldrajzi beosztását ismerteti; Domokos Tamás folytatja a *Hygromia kovacsi* Fekete-Körös menti előfordulásáról szóló cikkét.

Az összevont, 2006–2007-es 34–35. számban ifjabb Wagner János édesapja születésének 100. évfordulójáról; Gabriela Andrei és Váncsa Klára a 2004-ben elhunyt román malakológusról, Alexandru V. Grossuról (1910–2004); Igor V. Dovgal pedig Alexei V. Korniusinról (1962–2004) emlékezik meg. Bába Károly a Tisza és mellékfolyóinak vízi puhatestűiről valamint a Töserdő és Tiszaalpár közötti területek holtágainak vízi, és az itáliai Adriatomediterrán terület Hydrobiidae faunájáról; Sólymos Péter – Czentye Ibolya – Tutkovics Bernadett a szárazföldi csigák mikro-léptékű eloszlási viszonyairól; Domokos Tamás – Deli Tamás a *Drobacia banatica* újabb magyarországi előfordulásáról szolgál adatokkal.

A 2008-as 36. különszámot a 2007-ben elhunyt Bába Károly (1935–2007) emlékének szentelte a szerkesztőség. Ebben Fűkőh Levente méltatta dr. Bába Károly hazai és nemzetközi malakológiai tevékenységét, és közlésre kerültek Bába Károly korábbi években benyújtott cikkei.

A 2009–2010-es, 37-38. SOOSIANA első részében többnyelvű, az angolon kívül első ízben német, francia, japán és orosz nyelvű könyvismertetések olvashatók. Második részében Bába Károlynak a ponto-mediterrán és a palearktisz keleti részén élő Hydrobiidae család fajainak állatföldrajzi beosztásáról írott; Domokos Tamás dobozi pikkelyes csigáról; valamint a 2009-ben elhunyt Drimmer Lászlóról (1925–2009) és a 2010-ben elhunyt dr. Krolopp Endréről (1935–2010) szóló megemlékezések kaptak helyet. Ez az utolsó, összevont SOOSIANA szám ismét lezárt egy tízéves korszakot. A MAMAT 2010-ben felkérte a GRAFON Kiadót, hogy a lapkiadás jogát adja át a társaságnak. A kiadó, és a tíz éven át háttérben dolgozó technikai csapat ennek örömmel tett eleget, bízva a további folyamatos megjelentetés egyesületi keretek közötti megvalósításában.

A leírtakból kitűnik, hogy az 1973-ban SOOSIANA néven indított, magyar malakológiai folyóirat más közép-kelet-európai rokonaihoz hasonlóan rögzös, de eredményekben bővelkedő utat járt be. Fennállásának eddigi 37 éve alatt 424 szerző (ebből 63 külföldi) tollából 364 cikk jelent meg 2550 oldalon. Köszönet érte az alapítóknak, a szerzőknek és a támogatóknak. A lapszámok eljutottak szinte valamennyi európai, és a világ számos távoli országába is. A hazai malakológia szakágait felölelő tematikája méltóképpen dokumentálta, képviselte és közvetítette a magyar tudományos-ismeretterjesztő malakológiai irodalmat és reményeink szerint következő, új korszakában is még hosszú ideig ezt fogja szolgálni a jövőben.

PELBÁRT Jenő
H-2094 NAGYKOVÁCSI
Simmelweis u. 10.
E-mail: pelbartj@t-online.hu